

Deistar

- Deistar (Guðstrúarmenn án trúarjátninga) líta svo á að Guð hafi ekki áhrif á lögmál heimsins og láti hann afskiptalaus.
 - Guð var sagður eins og úrsmiður sem trekkir það og lætur það síðan ganga án frekari afskipta.
 - Vildu náttúruleg trúarbrögð grundvölluð á skynsemi í stað opinberana.
 - Fylgið einkum meðal enskumælandi efri stétta og menntamanna.
 - Helstu leiðtogar byltingarinnar í Bandaríkjunum voru deistar.

Frjálslyndi

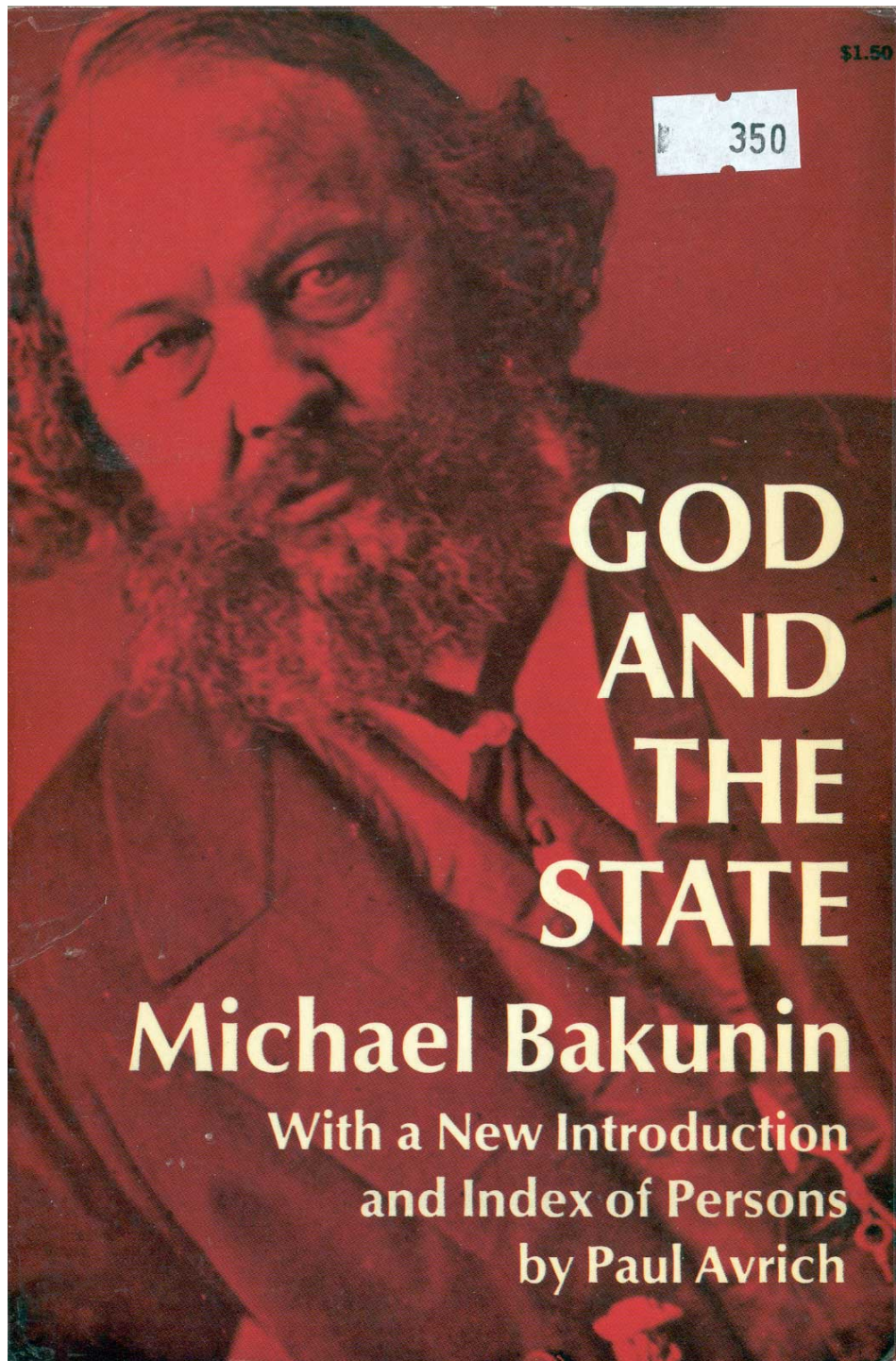

- Á 19. öld var guðleysi og höfnun á trúrækni og kirkju kallað heiðindómur (infidelity).
 - Áhrif frá helstu hugsuðum frönsku byltingarinnar.
 - Áhrifamesta ritið í Bandaríkjunum var *Age of Reason* eftir **Thomas Paine** (1737-1809) frá 1794.
 - Um 1790 sögðu frjálslyndir og fríþenkjarar mikið til skilið við deismann.
 - Fjöldi samtaka var stofnaður.
 - Ótal tilraunir til að skipuleggja samtök á landsvísu mistókust á 19. öld.
 - Flest frjálslynd samtök liðu undir lok með fyrstu kynslóð.
 - Eftir borgarastyrjöldina í Bandaríkjunum var áherslan fremur á inntak frjálslyndisins fremur en andstöðu við kristnar kennisetningar eins og áður fyrr.
 - Margir frjálslyndir skilgreindu sig áfram sem kristna og náðu áhrifin til fjölda kirkjudeilda.

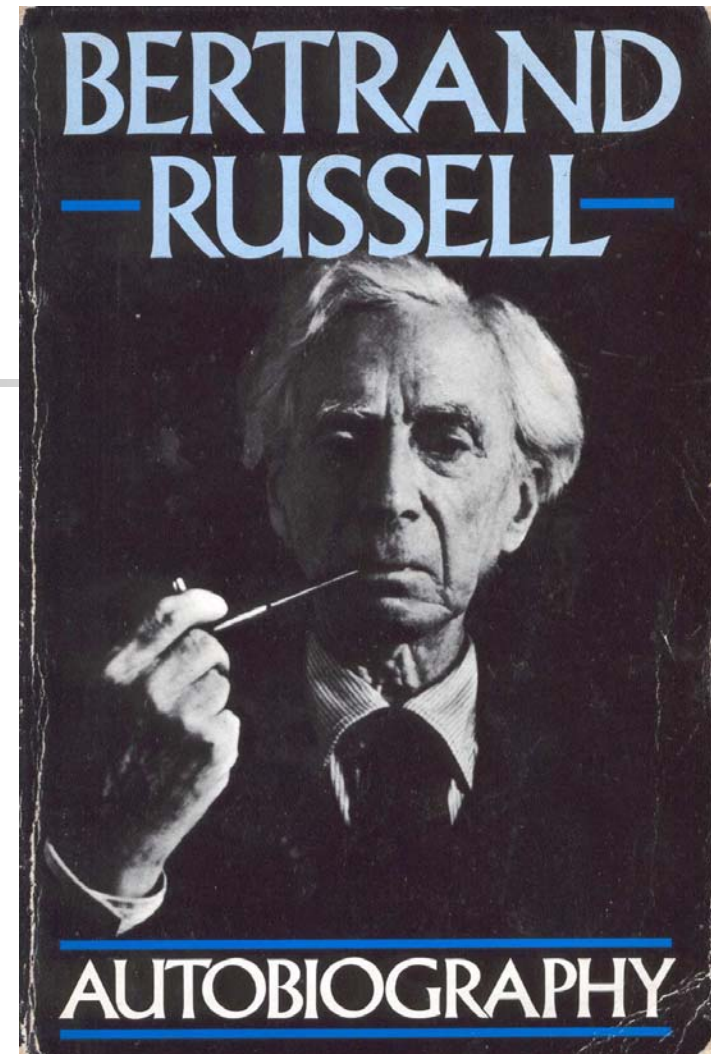
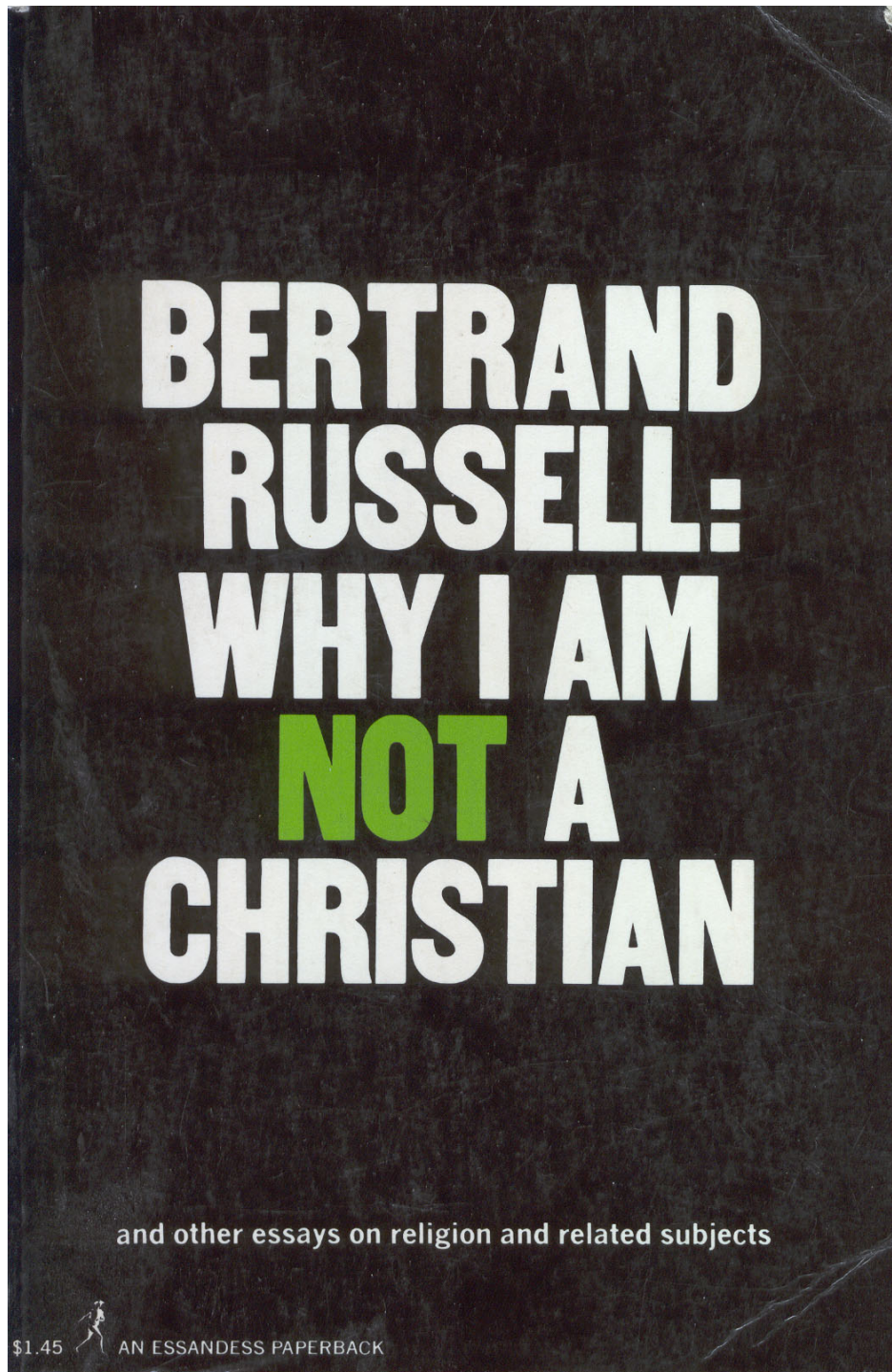

Guðleysi

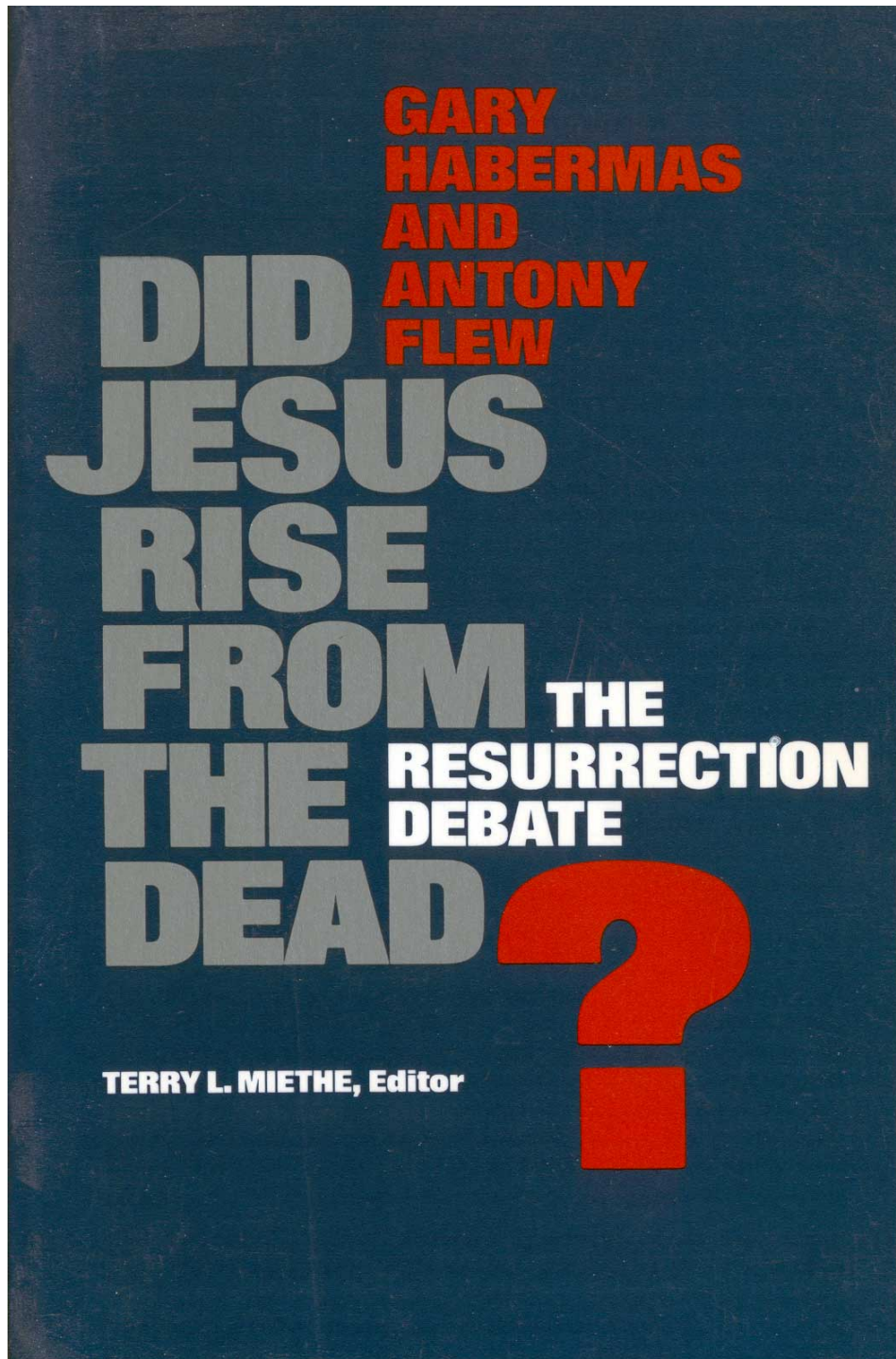
- Allt frá upplýsingunni hafa menn í vaxandi mæli afneitað tilvist Guðs.
 - Guðleysi nær þó ekki almennri útbreiðslu fyrr en á 19. öld.
 - Ýmsir deistar voru á mörkum þess að kallast guðleysingjar.
 - Málflutningur guðleysingja miðaði fyrst og fremst við gagnrýni á kristindóm.
 - Hugmyndafræðin var vísindaleg efnishyggja: Þar sem heimurinn er efnislegur er hægt að rannsaka hann vísindalega.
 - Þekktir guðleysingjar á 19. öld:
 - **Karl Marx.**
 - **Ludwig Feuerbach.**
 - **Auguste Comte.**
 - **Percy Bysshe Shelley.**
 - Þekktir guðleysingjar á 20. öld:
 - **Bertrand Russell.**
 - **Julian Huxley.**
 - Varanleg guðleysissamtök eru fyrst stofnuð á 20. öld.
 - Leggja jafnan áherslu á að lífssýn sín án guðstrúar sé jákvæð.

- **Mikhail Bakunin** (1814-1876) var rússneskur róttæklingur sem tók virkan þátt í verkalýðsbaráttunni víða um Evrópu og telst einn helsti hugmyndafræðingur stjórnleysingja (anarkista).
 - Var sannfærður guðleysingi: „Ef Guð væri virkilega til, þyrfti bráðnauðsynlega að tortíma honum.“ (Úr *God and the State*.)

- Fyrirlestur Russells *Why I Am Not a Christian* er kominn út í íslenskri þýðingu Ívars Jónssonar prófessors við Háskólann á Bifröst undir heitinu *Af hverju ég er ekki kristinn*.

- Antony Flew (1923-) er breskur heimspekingur sem var lengi einn þekktasti talsmaður afdráttarlaus guðleysis á Vesturlöndum.
 - Tók virkan þátt í rökræðu um kristindóm og önnur trúarbrögð.
 - Árið 2004 lýsti hann því yfir að hann hefði skipt um skoðun og tekið trú á Guð. Guðsmynd hans er deísk.

"Towering and courageous... Flew's colleagues in the church of fundamentalist atheism will be scandalized."—FRANCIS S. COLLINS, author of *The Language of God*

WINNER OF THE CHRISTIANITY TODAY BOOK AWARD

THERE IS NO GOD

How the world's
most notorious atheist
changed his mind

ANTONY FLEW

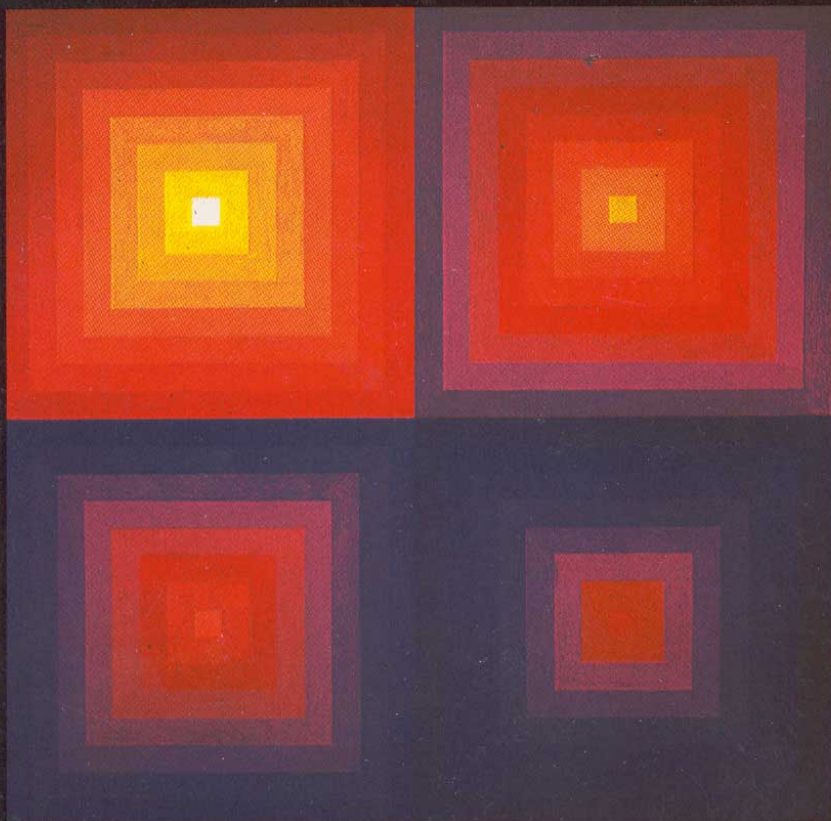
with ROY ABRAHAM VARGHESE

a Pelican Book

Radical Theology and
**The
Death of God**

Thomas J.J. Altizer and William Hamilton

- Dæmi um guðleysingja úr röðum guðfræðinga.

Frjálslyndir á Íslandi

- Frjálslyndur kristindómur.
 - Unitarar.
 - Nýguðfræði.
- Guðleysingjar.
 - Menntamenn.
 - T.d. Níels Dungal.
 - Kommúnistar.
 - T.d. Brynjólfur Bjarnason.
 - Siðrænir húmanistar.
 - Siðmennt.
 - Samfélag trúlausra.
 - Vantrú.
 - Skeptikus.

Vestur-íslenskir unitarar og nýguðfræðingar: **Stephan G. Stephansson**

- Vestur-Íslendingar klofnuðu í afstöðunni til trúarjátninga lúthersku kirkjunnar upp úr 1885.
 - **Stephan G. Stephansson** (1853-1927) rithöfundur var yfirlýstur efahyggjumaður sem varð hallur undir unitara.
 - Stofnaði **Hið íslenska menningarfélag** í Kanada árið 1888. Lútherska kirkjufélagið leit það hornauga vegna frjálsslyndis þess í trúarefnum.

Vestur-íslenskir unitarar og nýguðfræðingar: Björn Pétursson

- Upphaf íslenskra unitara hefur verið rakið til norska skáldsins og unitaraprestsins **Kristófers N. Jansons** (1841-1917).
 - Jón Ólafsson ritstjóri þýddi nokkur ritverk hans.
- **Björn Pétursson** (1826-1893) var fyrrverandi alþingismaður sem gerst hafði bóndi í Vesturheimi.
 - Var mágur Jóns Ólafssonar ritstjóra.
 - Varð trúboði The American Unitarian Association í fullu starfi í Winnipeg í Kanada árin 1887-1891.
 - Stofnaði fyrsta vestur-íslenska unitarasöfnuðinn árið 1891.
 - Unitarakirkjan var byggð beint á móti lútherskri kirkju Vestur-Íslendinga í Winnipeg.
 - Árið 1901 var **Hið únítaríska kirkjufélag Vestur-Íslendinga** stofnað.

Vestur-íslenskir unitarar og nýguðfræðingar: Rögnvaldur Pétursson

- Sr. **Rögnvaldur Pétursson** (1877-1940) þjónaði söfnuði unitara.
 - Unitarar voru tiltölulega fámennir meðal Vestur-Íslendinga þegar hann varð prestur í söfnuði þeirra árið 1903 en næstu árin fjölgaði þeim til muna.
 - Náinn vinur Stephans G.
 - Félagsmálafrömuður.
 - Sæmdur doktorsgráðu árið 1928.
 - Heiðursdoktor við Háskóla Íslands árið 1930 vegna framlags síns í íslenskum menningarmálum og rannsóknum á bókmenntum.

Vestur-íslenskir unitarar og nýguðfræðingar: **Friðrik J. Bergmann**

- Sr. **Friðrik J. Bergmann** (1858-1918) þjónaði Tjaldbúðarsöfnuðinum og var varaforseti lútherska kirkjufélagsins.
 - Varð helsti talsmaður nýguðfræðinnar meðal Vestur-Íslendinga upp úr aldamótum og naut stuðnings m.a. Jóns Helgasonar og Haraldar Níelssonar frá Íslandi.
 - Átti í hatrömum deilum við sr. Jón Bjarnason, leiðtoga lútherska kirkjufélagsins, sem vildi standa vörð um lútherskan rétttrúnað og Biblíuna sem orð Guðs. Sr. Jón og fylgismenn hans litu á nýguðfræði og unitaraisma sem trúvillu.
 - Sagði skilið við lútherska kirkjufélagið ásamt fjórðungi meðlima þess og fjölda safnaða vegna deilna um nýguðfræði árið 1909.
 - Reyndi um síðir en án árangurs að sameina Tjaldbúðarsöfnuðinn unitörum.
 - Tjaldbúðarsöfnuðurinn klofnaði upp úr 1918 og sameinaðist meirihlutinn unitarasöfnuðinum en minnihlutinn lútherskum.

Biblían fyrir rétti

.....

Eftir klofninginn í Kirkjufélaginu árið 1909 kom til málaferla þegar Þingvallasöfnuðurinn í Dakóta sagði sig úr því og rak prestinn, séra Kristin Ólafsson. Minnihluti safnaðarmanna þar, sá er fylgdi Kirkjufélaginu að máli, krafðist þess hinsvegar að halda kirkjunni á þeim forsendum að meirihlutinn hefði horfið frá hinnu lútersku trú sem lög safnaðarins byggðu á. Í undirrétti var þetta staðfest. „Nýguðfræðingar“ áfrýjuðu dómnum og

Séra Kristinn Ólafsson á efri árum.

Hjálmar A. Bergmann lögmaður.

hófst þá mikill málarekstur fyrir hæstarétti Dakóta. Hjálmar A. Bergmann og Barði G. Skúlason hæstaréttarlögmenn sóttu málið fyrir hönd nýguðfræðinga.

Tekist var á um guðfræðileg efni því að rök Kirkjufélagsins í málinu byggðust á því að þeir sem aðhylltust nýguðfræði afneituðu því að Biblían væri fullkomlega innblásin af Guði – afneituðu því að heilagur andi Guðs hefði leiðbeint mönnum við að færa Biblíuna í letur og því að frásögn hennar væri sönn og rétt. Það væri klárlega skoðun

 hins lúterska Kirkjufélags og söfnuðanna, og þeir sem efuðust um þetta væru ekki sanntrúaðir og ættu því ekki rétt á að eignast kirkjur og aðrar eignir söfnuða.

Lögmennirnir fóru hamförum í réttarsalnum og spurðu hvern guðfræðinginn á eftir öðrum í þaula um innblástur Biblíunnar. Þar sést hve langt menn teygðu sig í þessum deilum. Sumt af því sem þar kom fram, og til er í skýrslu réttarritarans, hljómar nú ótrúlega sem vitnisburður í eignaskiptamáli. Hér er Hjálmar A. Bergmann að spyrja (á ensku) hinn burtrekna sóknarprest Þingvallasóknar, Kristin Ólafsson, frammi fyrir dómurum vorið 1911:

Hjálmar: *Trúið þér frásögn biblíunnar um að Jósúa hafi skipað sólinni að standa kyrrri og að hún hafi gjört það? Trúið þér því að höfundur þeirrar greinar hafi verið innblásinn?*

Kristinn: Já.

Hjálmar: *Og að guð standi í ábyrgð fyrir þessum ummælum biblíunnar?*

Kristinn: Já.

Hjálmar: *Og að þau séu sönn?*

Kristinn: Já.

Hjálmar: *Ef nú stjörnufræðin sýnir að sólin er fastastjarna, mynduð þér samt sem áður segja að nauðsynlegt sé að trúa þessu?*

Kristinn: Já.

Hjálmar: *Álitið þér að sólin snúist kring um jörðina?*

Kristinn: *Eg fellst á það í biblíunni. Eg skil það alls ekki. Eg fellst á það af því sem það er þar.*

Hjálmar: *Myndi ekki samkvæmt kenningu yðar sá vera trúvillingur sem eigi tryði því?*

Kristinn: *Jú, ef hann hafnaði nokkurum ummælum biblíunnar.*

Á þennan hátt fór Hjálmar með Kristin um ýmsar af sögnum biblíunnar og fékk hann til að játa trú sína á þær allar, svo sem söguna um Jónas og hvalinn, örkina hans Nóa og margt fleira. Til dæmis er þetta:

Hjálmar: *Í 5. Mósebók, 13. kapítula, 6. til 9. versu stendur: „Ef bróð-
ir þinn, sonur móður þinnar, eða sonur þinn eða dóttir þín, eða
konan í faðmi þínum, eða vinur þinn, sem þú elskar eins og lífið í
brjósti þínu, ginnir þig einslega og segir: Vér skulum fara að dýrka
aðra guði – þá er hvorki þú né faðir þinn hafa þekkt, af guðum
þeirra þjóða sem kringum yður eru, hvort heldur þær eru nálægt
þér, eða fjarlæggar þér, frá einu heimskauti til annars, – þá skalt
þú eigi gjöra að vilja hans, og eigi hlýða á hann, og þú skalt ekki*

líta hann vægðarauga, og þú skalt eigi þyrma honum, né hilmast yfir með honum; heldur skalt þú drepa hann, þín hönd skal fyrst á lofti vera gegn honum til þess að deyða hann, og því næst hönd alls lýðsins.“ Það stendur hér að ef bróðir þinn eða kona þín er þér ekki sammála í trúarefnum, þá skulir þú drepa þau. Hví breyttuð þér ekki við sakborninga [þá sem sögðu sig úr kirkjufélaginu] samkvæmt kenningu biblíunnar?

Kristinn: (Ekkert svar).

Þessum kostulegu réttarhöldum lauk með dómi hæstaréttar þar sem nýguðfræðin hafði sigur. Niðurstaðan var sú að engin fullgild sönnun hefði verið lögð fram um að kenningin um innblásna biblíu væri aðaltrúarsetning íslenskrar lúterskrar kirkju

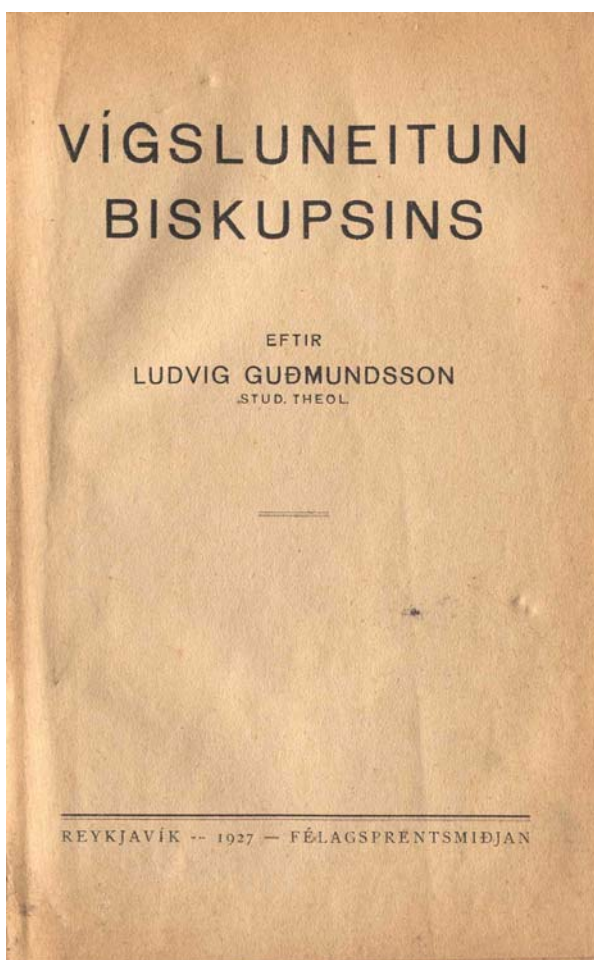
Guðjón Arngrímsson

ANNANÐ ÍSLAND

Gullöld Vestur-Íslendinga
í máli og myndum

- Dæmi um bók þar sem rakin er saga trúardeilna Vestur-Íslendinga.
 - **Unitarar** urðu allfjöldmennur minnihlutahópur.
 - Meirihlutinn var innan **Hins evangelísk-lútherska kirkjufélags Íslendinga í Vesturheimi** sem stofnað var af sr. Jóni Bjarnasyni árið 1885.
 - **Tjaldbúðarsöfnuðurinn** klofnaði frá lútherska kirkjufélaginu 1894 og varð upp úr aldamótum bækistöð nýguðfræðinnar. Síðar klofnaði söfnuðurinn í afstöðunni til unitara.
 - Örfáir gerðust öldungakirkjumenn á árunum 1888-1891.
- Megin ástæður þessa fylgis unitara að mati höfundar:
 - Einstaklingshyggja og skynsemistrú.
 - Uppreisn gegn gömlum sveitarlegum siðum og trúarhörku.
 - Frambærilegir forystumenn unitara.
 - Stýrðu lengi Þjóðræknisfélaginu.
 - Styrktir fjárhagslega af unitarasöfnuði í Boston.
 - Íslenskir nýguðfræðiprestar fóru Vestur til að þjóna hjá unitörum.

Unitarar á Íslandi

- Unitarasöfnuður var aldrei stofnaður á Íslandi.
 - Ýmsir Íslendingar skilgreindu sig sem unitara eða voru undir áhrifum frá þeim.
 - Sr. Matthías Jochumsson var hallur undir unitara.
 - Vestur-íslenskir unitarar kynntu sjónarmið sín í trúarefnum fyrir Íslendingum í ræðu og riti.
 - Árið 1926 neitaði Jón Helgason biskup að vígja guðfræðineman Þorgeir Jónsson til prests hjá kanadískum unitarasöfnuði Vestur-Íslendinga.
 - Guðfræðingurinn Ludvig Guðmundsson skrifaði bók þar sem hann fordæmdi vígsluneitun biskups enda hefði áður komið fram hjá honum að íslenska þjóðkirkjan væri játningarlaus eins og hjá unitörum.
 - Fjöldi spíritískra eða nýguðfræðisinnaðra þjóðkirkjupresta þjónaði um tíma í unitarasöfnuðum í Kanada. Játningarsinnaðir þjóðkirkjuprestar þjónuðu hins vegar í lútherskum söfnuðum.

Únitara-smárit. I.

Trúarkrafan.

Eftir
séra Rögvald Pétursson.

(Ræða haldin í Frikirkjunni í Reykjavík
25. Ágúst 1912).

Reykjavík
Jón Ólafsson
(Aðalumboðsm.: Arinbj. Sveinbjarnarson),
Prentsm. Gutenberg,
1913.

Únitara-smárit. II.

Skoðun Únitara.

Eftir
séra Rögvald Pétursson.

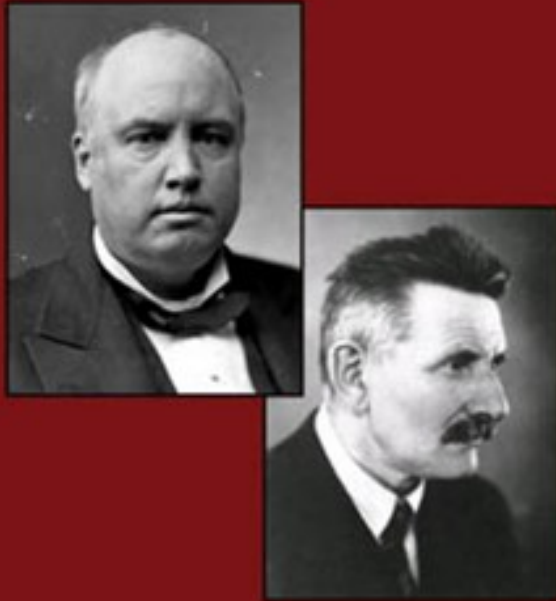
(Erindi flutt í Bárubúð 7. September 1912).

Reykjavík
Jón Ólafsson
(Aðalumboðsm.: Arinbj. Sveinbjarnarson),
Prentsm. Gutenberg,
1914.

- Dæmi um íslensk unitararit. Rögvaldur Pétursson var prestur við vestur-íslenskan unitarasöfnuð í Kanada og flutti hann fyrirlestra sína á Íslandi m.a. í Frikirkjunni í Reykjavík.

Andlegt sjálfstæði

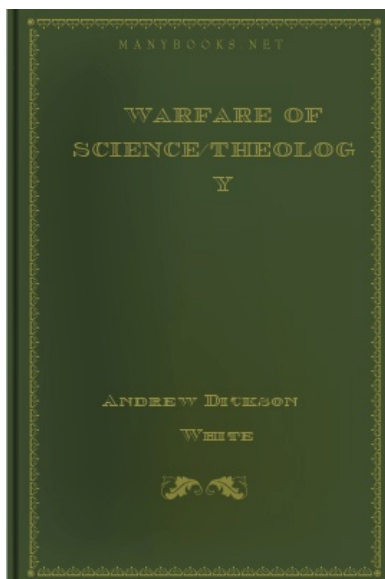
Robert G. Ingersoll
Pjetur G. Guðmundsson

Sígild trúargagnrýni

- Verkalýðsleiðtogiinn **Pjetur G. Guðmundsson** (1879-1947) gaf út þýðingar sínar á fjórum erindum eftir **Robert G. Ingersoll** (1833-1899) undir titlinum *Andlegt sjálfstæði* árin 1927 og 1931. Árið 1936 flutti Pjetur svo útvarpserindið *Trú og trúleysi* sem síðar var einnig gefið út.
 - Ritstjóri bókarinnar og einn af forystumönnum félagsins Vantrú, Óli Gneisti Sóleyjarson, kvartar undan því í innganginum hversu hægt siðbótarstarfi kirkjunnar miði áfram.

Blekking og þekking eftir Niels Dungal

- **Niels Dungal** prófessor í læknisfræði við Háskóla Íslands og rektor hans um tíma gaf út bókina *Blekking og þekking* árið 1948 í von um að geta flett ofan af kristindóminum fyrir fullt og allt fyrir almenningi.
 - Bókin er að mestu endursögn af tveggja binda ritverkinu *A History of the Warfare of Science with Theology in Christendom* eftir **Andrew Dickson White** (1832-1918) frá árinu 1896.
 - Upphafsmenn Vantrúar tala um áhrif bókar Niels Dungals á þá og reyndu þeir að fá hana endurútgefna hjá háskólaútgáfunni.

meðvitundina. Hann verður blindur í nokkura daga á eftir*) og má nærri geta, að hugur hans hefir ekki verið rólegur á meðan, þegar hann veit ekki, hvort hann muni nokkurn tíma fá sjónina aftur. Hann telur sig hafa mætt Jesú Kristi sjálfum og heitir nú honum og sjálfum sér að vinna fyrir hann, ef hann fái sjónina aftur, því að hann hefir verið jafnsannfærður eins og Sigurður Sigvaldason um, að það sem hann þóttist sjá, hafi átt við raunveruleika að styðjast.

Páll postuli hefir sennilega verið líkur Sig. Sigv. í göngulagi. Hann hét upprunalega Saul, en á grísku er saulos notað um þá sem hafa vagandi göngulag, eins og önd. Slíkum mönnum er erfitt um gang, eins og sjá mátti á Sig. Sigv. Sólstingur Páls hefir yfirhitað heila hans og þannig gerbreytt aðstöðu hans til kristinna manna: snúið ofstæki hans, sem fram til þess tíma hafði beitt sér gegn kristnum mönnum, til liðs við þá. Þetta er hvorki í fyrsta né síðasta sinni, sem sjúkdómur hefir orðið trúarbrögðum til framdráttar, þótt sjaldan hafi sólstingur haft jafnvíðtæk áhrif. Jarðvegurinn fyrir trúboð hins umsnúna Páls var að sama skapi betri sem fáfræðin var meiri og útbreiddari, en dómgreindin sjaldséðari á hans dögum heldur en á tuttugustu öld Sigurðar Sigvaldasonar. Þá gengu menn út og varð mikið ágengt að boða þann heilaga anda, sem þeir voru svo sannfærðir um að hafa séð og heyrt. Nú eru slík fyrirbrigði talin skynvillur, og þeir, sem fyrir þeim verða, eru látnir lifa sælir í sinni trú, ef þeir eru óáleitnir og meinlausir, en lokaðir inni á geðveikrahælum ef þeir gerast uppivöðslusamir og raska ró þjóðfélagsins.

Hættulegastir verða jafnan litlu vitleysingarnir, sem hafa bilaða hemlastarfsemi í heilanum, eru fullir af sannfæringu um eitthvað, sem þeir boða heiminum með trúareldi ofstæk-

*) Sennilega af augnhjmnubólgu af að ganga á móti sólinni. Þess er getið að hreistur hafi fallið frá augum hans, sem er algengt fyrirbrigði við slíka bólgu.

Niels Dungal: *Blekking og þekking*.
Helgafell. Reykjavík. 1948.

En hvað sem er um lífið eftir dauðann, þá væri það brot á öllum kunnum lífslögmálum ef bezt undirbúningurinn undir það væri að vanrækja þetta líf. Hitt hlýtur að vera betri undirbúningur, að neyta sem bezt hæfileika sinna í þessu lífi og stefna að því að hver einstaklingur verði sem fullkomnastur að andlegu og líkamlegu atgervi.

Í siðalögmáli kristindómsins er margt gott og nothæft, en einnig margt skaðlegt. Þetta siðalögmál er orðið úrelt og verður að víkja fyrir öðru heilbrigðara, sem er í meira samræmi við lífið og lögmál þess.

Kristindómurinn hefir lagt alla áherzlu á bænagerðir, en ekki á vinnu, sem er móðir allra dyggða. Í öllu Nýja testamentinu er hvergi minnzt á vináttu, frekar en hún væri ekki til milli manna. Þetta er mikil vöntun í kenningum um mannrækt, því að vinna og vinátta er hvorttveggja til mikilla mannbóta. Við höfum lært allt of mikið um syndir, en of lítið um dyggðir, og í stað þess að prédika fyrir fólki á öllum aldri um syndir og syndagjöld, þarf að ala menn upp við góðvild, sanngirni, orðheldni, sannleiksást og trúmennsku, jafnframt því sem fegurðartilfinningin er þroskuð frá barnsaldri.

En siðmenning verður fyrst og fremst að vera reist á uppeldi, sem er vel rótfast í reynslu og þekkingu á lífslögmálum. Látum opinberanirnar hverfa aftur til þeirra guða sem þær hafa gefið, og gerum oss ljóst, að það sem fæst svo ódýrt, er einskisivirði, en að þekkingin, sem tekur við af blekkingum og opinberunum, er öruggara lífsnesti og varanlegra.

margir farþegar eru komnir. Skipið siglir langt út á haf og þá er farþegunum tilkynnt að þeir eigi kost á að fara til tveggja eyja: önnur er staður framhaldslífsins, en hin er dauðans ey. Allir farþegarnir kjósa sér að fara til eyjar lífsins og skipið fer einlægt þangað. En milli þessarar eyjar og hinnar gengur líka bátur. Og smám saman eru menn einlægt að týnast út í bátinn, sem fer til eyjar dauðans, og um leið og þeir stíga þar á land hníga þeir dauðir niður.

Niels Dungal: *Blekking og þekking*. Helgafell. Reykjavík. 1948.

Því meira sem þekkingin eykst, þess meira dofnar yfir trúnni og öllum hennar greinum og ávöxtum, hjátrú og hindurvitnum. Það er einkenni á frumstæðu þjóðfélagi, að það er fullt af hjátrú. Vér Íslendingar erum á góðri leið að komast upp úr hjátrúarþokunni og kasta af oss trúarhamnum.

Vér eigum áreiðanlega ekki eftir að upplifa neitt guðsríki, samkvæmt gömlum gyðinglegum hugmyndum. En þekkingin getur átt eftir að gefa oss betra fólk í betra landi, þegar ný og völdug orkutækni hefir brætt ísinn af sjó og landi og skapað hér betri og veðursælli veröld.

Trúin á himnaríkissæluna á eftir að fara sömu leiðina og trúin á helvíti og er það raunar þegar hjá býsna mörgum. Þessi sælutrú, sem er sprottin upp úr barnslegum hugsunarhætti, sem heldur að augnablikssæla geti staðið eilíflega, hlýtur að víkja fyrir þrozkaðra hugsunarhætti, sem stefnir að vaxandi fullkomnun mannsins, samkvæmt lögmálum lífsins. Maðurinn verður að læra að hann getur ekki tekið sig út úr sínu umhverfi og þverbrotið frumstæðustu lögmál lífsins sér að meinfangalaus, eins og kristnar kenningar, sem allar voru miðaðar við sáluhjálp, hafa haldið fram.

Mannrækt hlýtur að leiða til betri sambúðar manna á milli og friðar, en trúarbrögð hafa, eins og sagan sýnir, verið einn mesti friðarspillir og eru enn þar sem þau hafa nægileg tök á mönnum.

En þegar nýir spámenn ryðjast fram á sjónarsviðið til að kveikja í tilfinningum almennings með nýrri trú, þá skulum vér ekki brenna þá, eins og kirkjan hefir gert, heldur láta oss nægja að nota aðferð soldánsins í Sofía, sem skipaði slíkum trúboðum að koma með trúarjátningu, skrifaða á pappír og sagðist mundu taka þá trú, sem ekki brynni í eldinum. Hann taldi það vera það minnsta sem guð gæti gert til að sannfæra menn um réttmæti trúarinnar á hann.

Siðgæðislögmál, sem reist eru á blekkingum, geta aldrei orðið haldgóð. Þau verða að byggjast á reynslu og þekkingu

Niels Dungal: *Blekking og þekking*. Helgafell. Reykjavík. 1948.

Guðmundur Pétursson
forstöðumaður Tilraunastöðvar
Háskóla Íslands í meinafræði
að Keldum

Lífsskoðun efnishyggjumanns

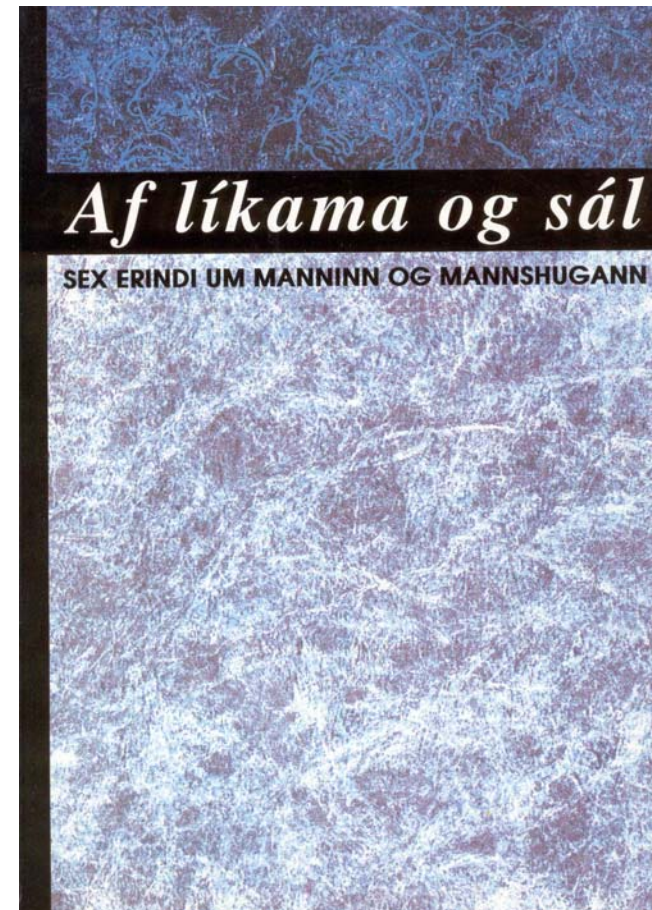
I

Í þessum fyrirlestri mun ég leitast við að lýsa skoðunum mínum á eðli lífsins, upphafi þess og þróun og víkja nokkuð að stöðu mannsins í lífheiminum. Ég er efnishyggjumaður og trúi því að lögmál eðlis- og efnafræði gildi jafnt um lifandi verur og lífvana náttúru og hafna öllum kenningum um sérstakan lífskraft eða lífsorku, sem einkenni lífríkið (vitalismi). Jafnframt hafna ég öllum hugmyndum um guði, djöfla, anda, engla, púka eða aðrar yfirnáttúrulegar verur og trúi ekki á framhaldslíf né ódauðlega sál.

Ég mun ekki fjalla um kenningar heimspekinga um þessi efni vegna vanþekkingar minnar á þeim fræðum. Í stað þess mun ég styðjast við niðurstöður rannsókna í líffræði og þá einkum sameindalíffræði sem svo er kölluð, en þeirri grein eigum við að þakka stóraukinn skilning á eðli lífsins nú á seinni hluta 20. aldar. Nú er ég ekki sameindalíffræðingur sjálfur og hef því orðið að láta mér nægja að fylgjast með landvinningum þeirrar greinar á lengdar, oft með leiðsögn samstarfsmanna og annarra, sem mér eru fróðari um greinina.

Sú bók, sem mér hefur orðið notadrýgst og stuðst er við að verulegu leyti í þessum fyrirlestri, heitir *Le hasard et la nécessité. Essai sur la philosophie naturelle de la biologie moderne* eftir Jacques Monod og kom út í París árið 1970. Titill bókarinnar mætti þýða: *Hending og nauðsyn. Ritgerð um náttúrulega heimspeki nútíma-*

og rituðu. Hver áhrif þessi ört vaxandi þekkingarforði hefur á þróun mannkynsins og framtíð lífsins á jörðinni er ekki auðvelt að spá fyrir um. Okkar bíður hvorki sæluríki á himnum né helvíti undirdjúpanna en afkomenda okkar bíður ótrygg framtíð á þessum litla hnetti. Nægja gáfurnar okkur í framtíðinni? Kjósum við ríki ljóssins eða veröld skugganna?

Af líkama og sál. Ritstjórar: Einar Logi Vignisson & Ólafur Páll Jónsson. Útgefendur: Ólafur Páll Jónsson og Einar Logi Vignisson. Reykjavík. 1992.

FÉLAG ÍSLENSKRA
BÓKAÚTGEFENDA

UM FÉLAGIÐ

FÉLAGATAL

BÓKATÍÐINDI

FRÉTTIR

UPPLÝSINGAR

BÓKMENNTAVERDLAUNIN

[2008](#)

[2007](#)

[2006](#)

[2005](#)

[2004](#)

[2003](#)

[2002](#)

[2001](#)

[2000](#)

[1997](#)

[1996](#)

BÓKATÍÐINDI 2007 FRÆÐI OG BÆKUR ALMENNS EFNIS

GUÐ ER EKKI TIL

Illugi Jökulsson

Illugi Jökulsson hefur verið trúlaus frá blautu barnsbeini en aldrei látið Guð fara í taugarnar á sér. Fyrir en nú að áhrif ofsatrúar fara vaxandi í heiminum. Illugi fór því að leita Guðs og í þessari bók skyggnist hann eftir honum með hjálp trúarrita, bókmennta, vísinda og almennrar skynsemi. Illugi rekur eigin hugleiðingar og niðurstöður annarra í skemmtilegri og aðgengilegri frásögn sem á eftir að vekja mikla athygli. Bók sem allir verða að taka afstöðu til, jafnt trúaðir sem trúlausir.

[TITLASKRÁ](#)

[HÖFUNDASKRÁ](#)

[BÓKAFLOKKAR](#)

[Íslenskar barna- og unglingsbækur](#)

[Þýddar barna- og unglingsbækur](#)

[Íslensk skáldverk](#)

[Þýdd skáldverk](#)

[Ljóð](#)

[Fræði og bækur almenns efnis](#)

[Saga, ættfræði og héraðslýsingar](#)

[Ævisögur og endurminningar](#)

[Handbækur](#)

Blaðsíður

Útgefandi

ISBN númer

Leiðb. verð

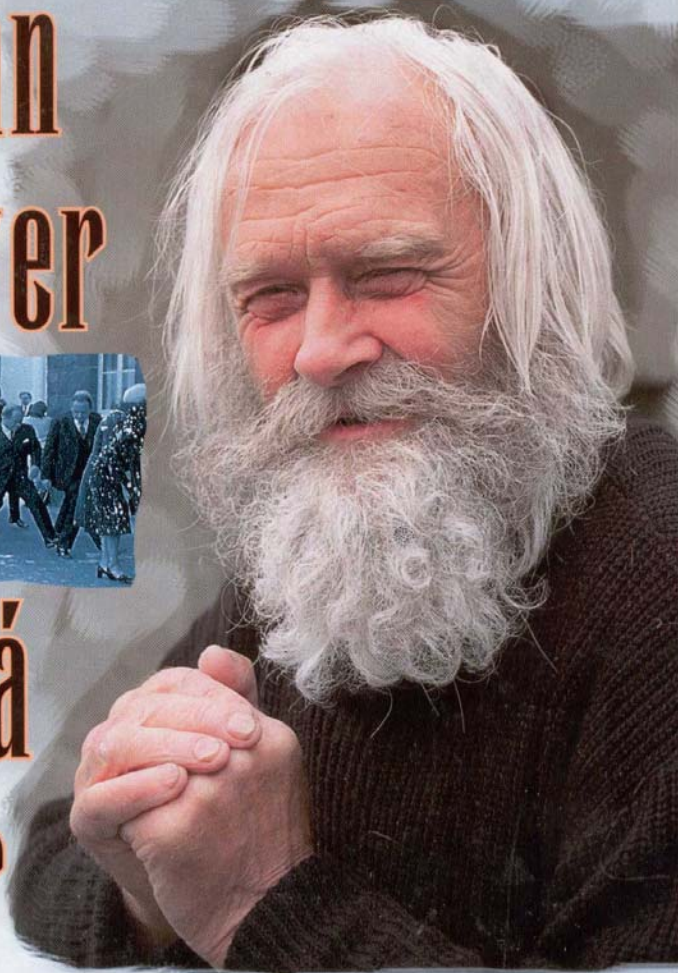
Skuggi Forlag

978-9979-9839-
4-1

Meðan einhver

ennþá þorir

Mannréttindabarátta Helga Hóseassonar

Einar Björgvinsson

Mótmæli einfarans!

Á uppreisnartímanum um 1970 sletti Helgi Hóseasson skyri yfir alla ædstu menn þjóðarinnar við Alþingishúsið. Atburðurinn vakti gífurlega athygli og menn sögðu: „Hann hlýtur að vera klikkaður!“ Og þegar mótmæli hans stóðu ekkert jós hann tjöru á Stjórnarráðið.

Var Guð úreltur harðstjóri?

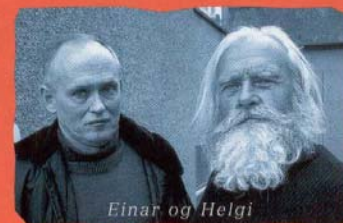
Upphaf óánægju Helga var, að hann vildi rifta skírnersáttmálanum við Guð. En biskup og allt valdakerfið var ófáanlegt til þess. Var Guð þá undanþeginn mannréttindareglum nútímans? Var hann úreltur fornaldarharðstjóri? Aðeins þurfti að breyta tveim línum svo Helgi yrði ánægður.

Tvær línur í þjóðskrána eða tvo lögregluþjóna við kirkjudyrnar?

„Ég hef árum saman reynt að fara lagaleiði“, segir Helgi Hóseasson

Rökvís og varkár í verkum

Einar Björgvinsson rithöfundur kannaði mál Helga ofan í kjölinn, fékk aðgang að dagbókum og bréfaskiptum hans og kom þar í ljós ótrúleg rökvísi og varkárni. Áður en Helgi greip til aðgerða hafði hann mánuðum og árum saman barist fyrir rétti sínum með friðsamlegum hætti.

Einar og Helgi

Voru mótmæli Helga kannski fyrsti vísir að nútímalegri mannréttindabaráttu?

Guðsþjónustu lokið. Fyrirfólkið birtist fyrir hornið. Helgi hleypur undir íslenska fánann sem fánaberi lögreglunnar heldur á lofti. Helgi skýst framhjá Sigurði lögreglufoingja og undirbýr fyrstu slettuna. Fremstir ganga forseti og biskup

Og nú eys Helgi úr skyrdallinum, fyrst yfir forsetann og biskupinn, þá ríkisstjórnina og síðan hvern af öðrum aftur eftir fylkingunni. Menn grípa andann á lofti. Hvað er um að vera — hryðjuverk?

Allt í einu gellur við frá Eysteini Jónssyni, sem sleikt hafði út um: Þetta er skyr! Þetta er skyr. En Helgi slettir áfram skyrinu sem mest hann má, lögreglan aðgerðalaus.

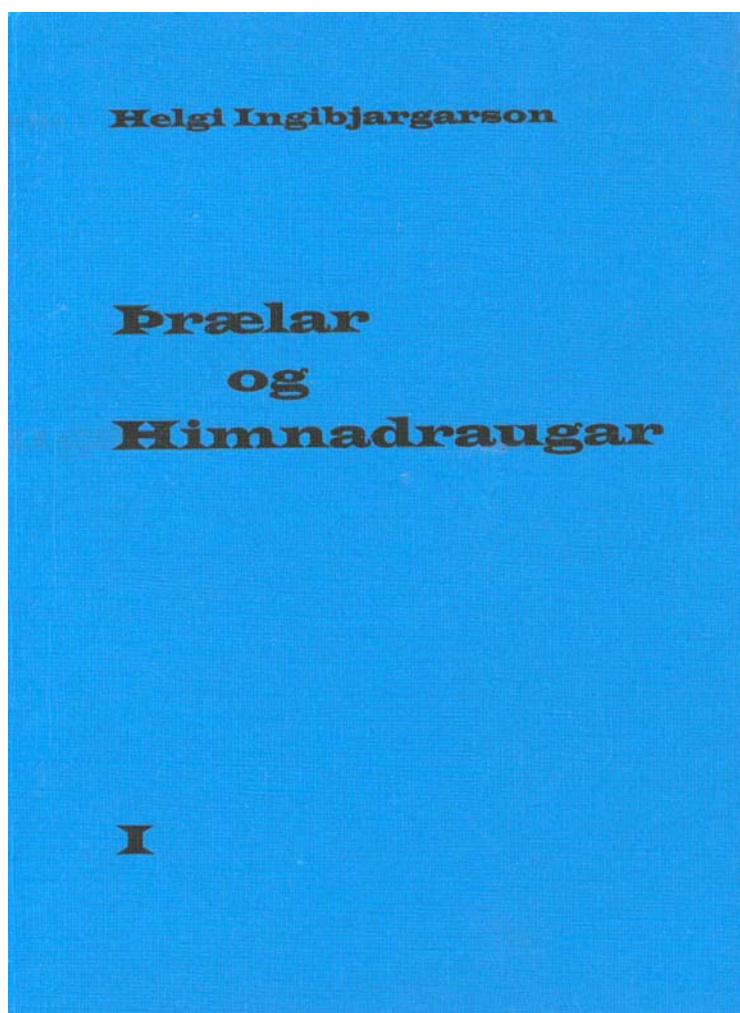

Helgi æðir áfram, herfjötur raknar af lögreglunni. Þeir fá vænar slettur Magnús Kjartansson, Hannibal, Magnús Torfi, Magnús frá Mel og Þórarinn Tímaritstjóri. — Fjórir lögreglumenn varpa sér yfir Helga sem fleygir skjólunni og dreggjarnar lenda mest á skálmum Matthíasar Á. Mathiesens og nokkuð á Oddi Ólafssyni. Steingrímur Hermannsson víkur til hliðar eins og hann ætli að aðstoða lögregluna

Dæmi um kveðskap Helga Hóseassonar

„Boðskapur“

1. janúar, 976.

Bersastaðabóndans hjakk
býsna lítil hemja er;
Krysstjáns Eldjárns Krosslafssnakk
klárka líkist emjan ger.

Bjarni Benediktsson

Hann er „einn af átján.“

Þegar sonur Bendikts brann
bruna Vétt - Nama varði hann;
mæti Úsa mörg hann fann.
Maklegur brann ráðherrann.

Dæmi um kveðskap Helga Hóseassonar

Smollinkríum Krosslafs

Krosslafur „Faðirvor“ gerði mömmu sinni sig sjálfan.
„Hver sá, sem litur á konu í girndarhug, hefur þegar drýgt hór með henni í HJARTA sín,“ sagði Krosslafur gamli.

Giftri konu „Gvuðsi“ reið
og gerði henni sig - sú skræfa.
Heródes á hóru skreið;
hórdólgsnöfnin báðum hæfa.

Drottinn Ésú drýgir hór
„með dætrunum í hjarta sínu;“
hórdólgur sá er hreðjastór
við hór, og ei að skapi mínu.

Úsaforsar

Þeir helspreyngðu Hirósíma. Þeir niðspreyngðu Nagasagi.
Þeir váspreyngðu Vétt - Nam. O. s. frv.

Vétt - Nam geyar vá og rugl,
vargs að sveigir grandí,
atómreiginíjandansfugl
frá „Gvuðseiginlandi.“

Líf er kvöl

Lífi öllu líf er kvöl.
Líf á við að búa
húngur, sóttir, Himnaböl,
hryggð, strit, sár og lúa.

Eigils saga

Bls. 209. Þriðja jóladag 986 árum eftir Orminn Langa unninn.

Gaman er grátt að eiga
við Göndlar Elhvötuð.
Slær menn á Foldu feiga
faðir Satans. - „Gvuð.“

„Gvuð“

„Allir möguleikar eru frá honum komnir,“ Hvað er það sem þú hefir ekki þegið,“ í ljósi þessarra „KENNINGA,“ SKODIST JARDLÍF !!!

„Drottinn gamli,“ Helga hús
heimskaði, sem kunni;
felur sig hjá mink og mús,
morð á samvitskunni.

Samvitskan er svört og ljót
sem þið föstrið, - greyin.
Því er, sem þið sjáið spjót
og sverðleik, - öllu meigin.

„Smokka“

Kindin mín hét Smokka. Þegar aðrir þingsetar létu ljósmyndast með smokka á höndum, skarst Ragnhildur Helgadóttir úr þeim leik.
Oddný Eykyndill.

Ragnhildi skal riða smokklaust.
Ráðfrú (ekki ráð - herri) sú vill ekki plast.
Hún er bæði klof og kokhraust.
„Konan spornar rekku fast.“

Ragnhildur vill riða brokk,
röskum nosa pöta,
ekkert svindl, og eingan smokk
í sig lætur nota.

Trúðar Himnatigga

Stólklárkar í standi tuðs
stikla á mjóu bándi
við að snara grósku í „Gvuðs“
gvuðsku, á sjó og landi.

Dæmi um kveðskap Helga Hóseassonar

Sigurbjörn Einarsson

Prestapapafi; þeir byskoppssynir prestar !!!
Sigurbjörn sagði við mig: „Skirn þína er ekki hægt að ónýta;
hún er gerð við Gvuð.“ !!!

Byskopps eistum bölvu má
Bullið kreist er Horkóng frá;
er háleistur argur sá
upp í þeystur Himnakra.

Pétur Sigurgeirsson byskoppur

Pétur Póllandsfari
pissar uppí Gvuð,
Heimskuhandlangari,
Húngurmorðasnuð.

Kynvillingur
Arelíus bjöllubáankari

„Arelíus prestur er kynvillingur“, sagði Hreggviður Danielsson mér,
4. desember 1776. Hann smyglar brennivíni með Drángajökli. Arelíus
Nielsson smyglar Himnalygum með aðstoð ríós, og því meðsekur.
Arelíus prestur Andskotast á bjöllum forheimskunaraðstöðu
sinnar hér á Hálogalandi í Reykjavík.

Arelíuss á að banna
Árans kyrkubjölluglym.
Hættuleg er heilsu manna
hlustun á þann Skrattaprym.

Dæmi um kveðskap Helga Hóseassonar

Skyr Tjara

Ritstjórar Dagblaðssnepilsins þykjast hafa efni á að nefna mig „Skyrgám,“ fyrir skyrsluttur á þingseta og fleiri. Ríó heldur til í Tukthúsi Brúns við Lækjartorg R.

„Skyrgáms“ - heiti skal ei mér;
skulu réttir njóta.

„Gámar“ neita að gefa skyr;
gjarna slettu hljóta.

Ekki skvetti eftir tel.
Einginn mun þeim hamla.
„Tjöruslettur“ teingast vel
tukthúsinu gamla !!!

HELGI VAR HEIÐURSFÉLAGI Í VANTRÚ

„Ég var bara unglingur þegar ég sá hann fyrst. Þá stóð hann í Austurstræti, með skiltið sitt; Brennið þið kirkjur. Ég keypti af honum rímur og einhverja bæklinga sem hann hafði útbúið sjálfur. Seinna keypti ég af honum skýrslu geðlæknis um hann sjálfan og fleira. Þannig hófust mín kynni af honum,“ segir Reynir Harðarson, sálfræðingur og einn af stofnendum Siðmenntar.

Í helgarblaði DV er fjallað um Helga Hóseasson og merkilegan feril hans. Helgi lést um síðustu helgi, 89 ára að aldri.

Reynir Harðarson. Mynd Matthías Ásgeirsson.

Laugardagur 12. september 2009 kl 17:01

Höfundur: Ritstjórn DV (ritstjorn@dv.is)

Segja má að Helgi hafi með óbeinum hætti komið að nafngift Siðmenntar, sem áður hét Félag siðrænna húmanista á Íslandi. „Ég var að skoða blaðaúrklippur og fleira sem Helgi hafði látið mig hafa. Þar sá ég að hann hafði skrifað að hinir og þessir aðhylltust „siðmennt“. Ég hafði ekki séð þetta í þessu samhengi og fannst það bráðsnjallt hjá honum. Úr varð að félagið tók nafnið Siðmennt,“ segir Reynir en Helgi mætti um nokkurt skeið á samkomur félagsins.

Reynir segir að Helgi hafi verið fyrsti yfirlýsti trúleysinginn sem hann hafi komist í tæri við. Hann hafi óneitanlega verið sérstakur maður. „En þegar ég fór að kynna mér fyrir hvað hann stóð og fyrir hvað hann barðist, þá var það allt saman afar skynsamlegt fannst mér,“ segir Reynir, sem er einnig meðlimur í félaginu Vantrú. „Hann var einnig heiðursfélagi Vantrúar og mætti til dæmis við setningu Alþingis við Austurvöll með vantrúarhópnum, haustið 2004,“ en þá bauð félagið nærstöddum upp á íslenskt skyr.

Þjófar

Andrés Krysstjánsson stal frá mér Jóhannesar Gvuðsspjalli eftir Sigurbjörn Einarsson byskopp. Andrés var Tíma - ritstjóri. Hann hélt til í húsi 107 við Digranesveg í Kópavogskaupstað.

Dagur Sigríðarson stal frá mér æfisögubáttum Vatnsfeta Gamla. Dagur fór frá Jóravíki í Breiðdali austur um Lund, Stokkhólm og Uppsali, og reyndi að semja „doktors“ - ritgerð. Dagur er frændi minn.

Reynir Harðarson stal frá mér ellefu „Human - Etikk“ ritum. Hann var í Hafnarfirði er hann stal. Í júní 990 er hann í húsi 51 við Bærgil í Garðabæ.

Helgi Sigurðar sonur stal frá mér nafninu „Sið - Mennt.“ Ég skrifaði það á eitt Human - Etikk ritið, þegar ég hugleiðdi nafn á samtökunum. Reynir sýndi honum það. Þaðan stal Sigurðar sonur nafninu „Sið - Mennt“ og kom því á framfæri við stofnanda samtakanna, sem sinni hugmynd. Helgi er víst kennari? Hann hefur sést í Árbæjarsafni.

Bogi Sigurðsson stal frá mér nafninu „Eiðahólmi.“ „Ég vil kalla skógræktarsvæði okkar í Heiðmörk Eiðahólma,“ sagði hann í ræðu á fundi Eiðamanna í Reykjavík. Ég orðaði Eiðahólma áður við Boga. Hann flæmdist af Hellissandi, til Barnavinafélagsins Sumargjafar í Reykjavík !!!

Helgi, Reynir, Andrés „Önd“
og Dagur og Bogi Sig.
burt frá mínum hug og hönd
hafa stolið og rænt mig.